

CODRINA TOMOV

**ZIUA CARE NU MAI VINE NICIODATĂ
SE NUMEȘTE MÂINE**

EDITURA UNIVERSITARĂ

*Pentru M. și T., cei care
mi-au arătat lumea poveștilor*

Dialog în familie

(între Ildikó Gábos & Șerban Foarță)

Într-o frumoasă (dar prea rece) după-masă de început de iunie, citeam „cu creionul și hârtia” în mână prozele Codrinei și... râdeam. Intrigat de marea veselie din camera de alături, intră consortul meu, Șerban.

Ș: Ce faci?

Eu: Scriu.

Ș: Ce scrii?

Eu: O prefață.

Ș: Cum așa? Te-ai apucat și de critică literară?

Eu: Nu. Dar cartea asta a Codrinei e surprinzător de captivantă! Nu degeaba a câștigat acel premiu!

Ș: Ce premiu?

Eu: A participat la concursul „Împlinește un Vis”, lansat de Editura Universitară din București, alegându-se cu premiul II la secțiunea „Proză scurtă”.

Ș: După câte văd, Codrina e mereu surprinzătoare. Nu de mult, ne-a surprins și cu pictura ei.

Eu: ...iar acum, cu aceste *proze scurte*, ba chiar *ultrascurte*. Cât despre picturile ei, „asta e altă poveste”, ca să evoc laitmotivul cu care se termină multe din prozele sale. După cum mi-a povestit, cică a tot desenat cu mare plăcere până pe la cinci-șase ani, dar apoi s-a reinventat. A reluat penelul relativ recent, în urma unui curs de pictură intuitivă de o zi cu Gina Dragomir. Apoi, citez din ea, „am

urmat cursuri săptămânale de pictură pentru amatori, cu artiștii plastici profesioniști Dana Simionescu și Andrei Marian Moga, în ultimii doi ani. Am participat și la două expoziții de grup, cu colegii...” Uită-te pe pagina ei de FB, să vezi ce reușite sunt! Compoziția, cromatica, stilul, și celelalte. Tu ai ști să spui mai multe.

Ș: Și mai multe ar ști chiar ea să spună, pentru că nu toți pictorii știu să o facă; dovadă – comentariile, mai mult sau mai puțin flatante la propriile mele zugrăveli. Privesc un mic album de reproduceri al Codrinei și sunt tot mai încântat de compozițiile ei. E drept, regimul propriu al acestora este eclectic, cum este și normal pe cele dintâi trepte ale scării de urcat. Eclectic, dar cu o notă personală accentuată atunci când compoziția e nu una impusă de canoane, ci liberă, empatică, spontană.

Eu: Pictează mai mult portrete decât peisaje. Oricum, figura umană apare mereu în picturile ei.

Ș: Aceste picturi pot fi taxate, pe alocuri, drept expresioniste, sau, dimpotrivă, feerice, de un orfism imponderabil, diafan, à la șăgalnicul Chagall ori à la Marie Laurencin, una din muzele lui Apollinaire.

Eu: Adică, mai cu seamă, fete cu nasul în vânt, cu părul în vânt, cu părul-pădure, cantabil și verde, cu diademe de flori... De fapt, o serie din povestirile ei sunt de-a dreptul o galerie de portrete. Ochi de pictor, mână de scriitor aș zice.

Ș: Și viceversa, dacă nu te superi!

Eu: Să-ți spicuiesc câteva dintre acestea. **Betty, curva Aradului** *Minionă, subțire, oxigenată, tunsă și coafată după moda epocii, rujată strident și cu riduri adânci la colțurile ochilor mici și pieziși, cu un profil de pasăre - nas*

vag coroiat și bărbie quasiinexistentă - nu prea părea diva prin patul căreia au trecut armate. Și nici cine știe ce sexy nu era, sau vulgară, sau interesantă măcar. Vara, purta mai totdeauna pantaloni albi mulați pe posteriorul mic și bombat, tricouri de la pachet, decoltate, și tocuri.

Ș: Aproape o domnișoară Huss, dacă nu chiar o Pena Corcodușa.

Eu: Sau **Sanda noastră cu bagajele:** *Dacă-mi amintesc de Sanda și de plasele ei? Cum aș putea să nu-mi amintesc? O cunoșteam și eu, cum o cunoștea tot Aradul: mică de statură, cu un păr câlțos, vopsit negru, peste care, la vreme de iarnă, trăgea un soi de beretă de aceeași culoare. Era bătrână sau nu? Nu mai știu. Tânără, oricum, nu era.*

Ș: După câte văd, compasiunii firești față de asemenea „căzături” îi e greu, parcă, să se manifeste, din cauza condiției lor grotești.

Eu: Sau **I se spunea Lady:** *Olga, în schimb, se prezenta bine: la cei 57 de ani ai ei, avea încă talia subțire, adolescentină, și știa s-o accentueze subtil cu un cordon simplu, accesoriul nelipsit al halatului cusut la oraș după o schiță gândită de ea însăși. Regulile dispensarului nu spuneau nimic despre croi, așa că pediatra își comandase câteva hălățele cu pense, guler rusesc și poale puțin deasupra genunchilor frumoși, bine strunjiți. Pudrat cu strășnicie, obrazul rotund își ascundea cu destulă abilitate nuanța vineție dobândită în timp, iar ochii negri, expresivi, erau conturați artistic cu dermatograf în ton cu rimelul ce-l alungea genele. Un ruj roșu, îndrăzneț, de foarte bună calitate, acoperea buzele pline, de sub care se ițeau două*

șiruri de dinți mărunți și ușor ascuțiți. La fondul de ten aplicat cu șpaclul, recurgea doar uneori, când trebuia să-și acopere vânătăile ocazionale, iar anticearcănu rezolva cu destul succes pungile de sub ochi, din ce în ce mai evidente. În părul platinat, tuns bob, își pusese o bentiță colorată de mătase naturală.

Ș: Exactitate și amărăciune!

Eu: Sau **Angelica:** *Era frumoasă foc țigăncușa, frumoasă și dezghețată. Avea un ten măsliniu, osatură delicată și niște ochi incredibil de albaștri și de strălucitori, perdeluiți cu gene negre, dese și întoarse ca ale păpușilor de porțelan. Ireale, la fel ca zâmbetul cu o mie de perle mărunte în chip de dinți. Vindea flori. Sau cerșea.*

Ș: Am văzut și eu o astfel de gitană adorabilă și pubescentă, acum vreo 40 de ani, pe treptele unui cinema de joasă speță, *Arta*. Eram mai mulți cărora, privind-o, ne era greu s-o luăm din loc... Dar să revenim la *ultrascurte*. Parcă aveai de gând să-i dai unui volum de-al tău, cam de mult în stare de proiect!, acest „lung” titlu.

Eu: Da și mă bucur că nu i l-a dat ea, Codrina, cărții ei.

Ș: Ai fi fost geloasă?

Eu: Întrucâtva, căci prozele ei sunt demne de invidiat, pretându-se la acest titlu.

Ș: Apropo de (*ultra*)*scurte*, am avut un unchi care ne spunea că bancul trebuie să respecte două condiții: scurt și cu poanta bună. De obicei, e invers și unii trag de ele până răsuflă poanta.

Eu: Aceste proze respectă ambele criterii, fără să fie bancuri, cu toate că au mult umor și o poantă pe măsură. Hai să-ți citesc, de exemplu, **Verde cu sclipici!**

Ș: Ha-ha, mai ca la Caragiale, mașer!

Eu: Și asta încă nu-i nimic. Tu, carele ești un mahăr al limbii românești, știi ce înseamnă *raduc*?

Ș: *Raduc*?? Nu-mi... *raduc* aminte! Stai să caut.

Eu: Nu mai căuta! Mai bine citește cele două povestiri despre *raduc* și te vei lămuri. Stai, să-ți citesc esențialul, adică „poanta”.

Ș: Mai bine, nu, că-i iei cititorului poanta de la gură!

Eu: Bine, dacă zici așa... Apoi, mai sunt niște gafe haiose și bâlbele din povestea cu același nume.

Ș: Apropos de bâlbe: minerii dintr-un roman al lui Agârbiceanu se tem de ceea ce numesc ei „vâlva băii”. E vorba, poate, de manifestarea alarmantă a ucigașului *grisou*. Dacă tot vorbești de bâlbe, iată un chiasm al expresiei anterioare: „bâlba văii”. Iar dacă ar fi bâlbă ar fi bine, căci ar fi, în fond, „ratată”. Codrina are „ochi rău” sau, mai curând, „ureche rea”, fiindcă nu-i scapă nimic din cacofonia lumii!

Eu: Într-adevăr. Și nici diversele întâmplări, reale sau imaginare, scurte, cu întorsături neașteptate și poanta pe măsură, ascuțită.

Ș: Ai dreptate: există și poante boante.

Eu: Ale ei, cu siguranță, nu sunt boante!

Ș: Mulțumesc frumos.

Eu: Ți-aș da doar un exemplu: transformarea miraculoasă și dovedită *strict științific*, printr-un articol de presă apocrif, adică *faș*, în **Cum se preschimbă răchia în apă**.

Ș: Dacă de vin, nu de răchie, ar fi vorba, am asista la o penibilă ratare a minunii de la Nunta din Cana.

Eu: Acum e rândul meu, nu să-ți iau poanta de la gură, ci pâinea cotidiană, amintind de marele „bâlci” lingvistic, viu, colorat, cu o indicibilă savoare, amestec de bănăţenisme, bulgărisme și ardelenisme: *jeb, clop, stelaj, bumbi, mifcă, o țâricană, mnogo vniimatelna...*

Ș: I proci, i proci.

Eu: Acum, că s-a făcut totuși MÂINE, să lăsăm cititorul să deslușească restul, ba chiar să dialogheze despre carte.

Ș: Dacă are cu cine.

1. Cea mai frumoasă poveste din lume

Nu mai știa nicio poveste, niciuna. Îi epuizase pe Ispirescu, Frații Grimm, Andersen, trecuse la volumul gros de basme rusești pe care se văzuse nevoită să-l memoreze. Apoi se documentase copios din seria „Poveștilor nemuritoare” ca să poată continua ritualul fiecărei seri. Problema era că fie-sa era realmente insașiabilă în materie de istorisiri la lăsatul întunericului și, în mod bizar, nu accepta să-i fie citite. Asta însă s-ar putea să fi avut legătură cu veioza cu pești de pe noptieră. Îi plăcea atât de mult, încât aproape că nu putea adormi fără să privească, hipnotizată, cum pe suprafața verde și vălurită a abajurului de plexiglas alergau roată, unduind din cozi, sute de peștișori de lumină. Un kitsch ordinar, dar fetița și-l dorise din tot sufletul după ce văzuse ceva asemănător la Rodica de la trei. Emilia, mama Rodicăi, croitoreasă eminentă și baptistă ferventă, considera că lampa mare ce trona imperial pe o comodă bine lustruită, deasupra milieului, e cel mai frumos obiect din toată casa. O aprindea și ziua doar ca să se delecteze cu peisajul marin și să impresioneze puținii musafiri cu această achiziție de ultimă oră a lui Aurel, bărbat-su, mecanic de locomotivă și om cu gust. O cumpăraseră din bazar și ieftin nu fusese. După ce o văzuse și Dinișor, nu mai putuse nimeni s-o scoată la capăt cu ea: îi trebuia veioză cu pești și gata. Degeaba încercaseră părinții s-o înduplece, să-i ofere câteva

alternative inspirate, printre care și elegantul glob pământesc, care răspândea o lumină plăcută, difuză, și se rotea arătându-ți continentele și oceanele lumii. Fuseseră obligați să găsească undeva o drăcie de-aia kitschoasă, ceea ce nu se dovedi a fi chiar un lucru ușor. În magazine nu erau, iar târgurile erau rare și nici nu puteai fi sigur că aveau așa ceva în ofertă. Până la urmă, dibuiseră undeva, la țară, un meșter care confecționa la comandă veioze în genul ăla. Pe piciorul din lemn strunjit se fixa becul. În jurul lui punea un cilindru mobil de carton cu găuri decupate în formă de peștișori, acoperit cu un capac de borcan de compot tăiat în chip de morișcă. Deasupra venea un abajur evazat, din plastic albastru, ondulat. Când aprindeai becul, aerul cald punea în mișcare aripile moriștii, iar cilindrul pornea să se învârtă, creând iluzia unui acvariu plin de viață, populat cu mici ființe de lumină care înoată.

Cea mică fusese în extaz, iar povestea de seară nu mai putu să înceapă fără ca peștii să zburde vesel în apa lor de plexiglas. La lumina lor, n-aveai cum să citești, așa că basmul trebuia să fie istorisit din memorie. Până la urmă, îl putea inventa, dacă-și punea mintea.

- A fost odată ca niciodată, dacă n-ar fi, nici că s-ar povesti; când se potcovea purecele cu nouă sute nouăzeci și nouă oca de fier, și tot da cu spatele de cer, a fost odată o poveste.

- O... poveste?

- Da, draga mea, o poveste. Și era tare tristă povestea, tristă cum nu se mai poate, mâhnită și cu inima cernită de plângea, sărăcuța, toată ziua și toată noaptea. Plângea de se topea pe picioare...

- Biata poveste! De ce plângea?

- Ai răbdare și ascultă mai departe, că-n poveste mult mai este. Plângea pentru că o uitaseră cu toții. Cândva, fusese tare vestită și iubită foarte. O cunoșteau bunicii și-o spuneau nepoților, o istoriseau mari și mici. Nu era nimeni să n-o știe pe de-a rostul și nimeni să n-o iubească, deși, pe vremea aceea, nu erau cărți, nici oameni care să scrie și să citească. Povestea trecea de la cei bătrâni la cei tineri, iar cei tineri, când îmbătrâneau și ei, dădeau mai departe povestea, ca pe o comoară de preț.

- Și?

- Până-ntr-o bună zi, când un om care învățase tainele slovelor s-a gândit s-o aștearnă pe o foaie de hârtie, ca să rămână pentru totdeauna acolo și să trăiască veșnic. A scris-o el cu mâna lui, iar strănepoții au găsit-o și au tipărit-o. Din clipa aceea, povestea a început să hoinărească din țară-n țară, iar numărul copiilor care-au ajuns s-o cunoască și s-o îndrăgească a tot crescut.

- Era chiar așa de frumoasă povestea?

- Oooo, da, era cea mai frumoasă poveste din lume. Până când s-au născut altele, iar pe ea au uitat-o toți. De fapt, nu chiar toți. Într-un cufăr de lemn, dintr-un pod dintr-o casă, părăsită și cu coperțile ferfeniță, mai rămăsese ferecată o ultimă carte cu povestea. O sută de ani a stat ea acolo, în praf și întuneric, tristă și singură, tocmai ea, care fusese cândva pe buzele și în inimile tuturor.

- Și ce s-a întâmplat?

- O minune! Cineva, un copil, a găsit-o. A învățat să citească tocmai ca să poată desluși ce scrie acolo, sub desenul cu bătrânul cu barbă albă și scufie, cu o pană în mână, aplecat deasupra unui vechi pergament, la lumina

lumânării. A găsit-o, a citit-o, a învățat-o pe de rost și a făcut-o din nou cunoscută, iar oamenii au iubit-o din nou.

- Despre ce era povestea?

- Acum dormi, puiul meu, am să-ți spun mâine despre ce era... era cu nemaivăzute aventuri și personaje cum n-ai mai întâlnit niciodată.

A doua zi, luându-se cu altele, uită să-i vorbească despre eroii din poveste și peripețiile lor. Zeci de ani după aceea, copila de odinioară a continuat să caute cea mai frumoasă poveste din lume.

2. Drăguliți, drăgulițe, urâți...

Pe atunci, lumea lui Dinișor era simplă, iar oamenii mari se împărțeau în două categorii clare: drăguliți și urâți, fără nicio trimitere la aspectul fizic. În casa mare și veche din centrul orașului, mai numeroși erau primii. Mai mulți erau ei și așa, în general, pentru că urâte erau numai Tanti Ella și Tușa Stanca. Degeaba încerca Mica s-o convingă pe fetiță că Ella, cu părul ei negru și lung, cu talia subțire și ochi de culoarea chihlimbarului, n-are cum să fie altminteri decât frumoasă. Sau că biata Tușa-i femeie bună, cu mâini de aur și suflet generos. Dinișor n-o iubea. Cum n-o iubea, dar deloc, deloc, pe Doamna Zoe de la etaj, cea cu părul vopsit roșu-flacără, glas dogit de fumătoare împătimită și măregele negre de cristal peste gușa dublă.

Drăguliții, în schimb, erau altceva. Drăguliță era Tanti Tuți. Era ungueroaică și-o chema Otilia Constantinescu, deși pe mămica și tăticul ei, care locuiau la subsol, îi chema Meszaros. Tanti Tuți era grăsulie și blondă, cu obraji rotunzi și veșnic rumeni. Dinișor n-o văzuse niciodată îmbrăcată altfel decât în capot de mătase înflorată - avea o colecție întreagă - , cu un tulpă străveziu pe cap și cu șorț alb, apretat, cu broderie la poale. În picioare, purta o minunăție de papucei de casă, ca de păpușă, cu toculeț și pompon roz. Dinspre bucătăria ei cu fereastra veșnic deschisă spre curtea interioară, veneau întotdeauna mirosuri îmbietoare, de plăcintă și chiftele, de supă de pui sau, duminica, de tort.

Când și când, Tuți o poftea pe micuță să-i țină companie, iar asta era drăguliț din partea ei, c-o așeza pe un scăunaș mărunț, cu spătar, și-o lăsa să se uite la oalele roșii cu buline albe, la aragazul cu picioare lungi, la perdelele de creton presărate cu copăcei și la unğuri. Așa-i spusese, că-s unğuri și ei, băiețelul cu pălărie verde, ca de vânător, și fetița cu băsmăluță cireșie, figurinele atârinate în cuie pe ușa credențului. Zâmbeau amândoi cu gura până la urechi și erau și ei drăguliți, măcar că nu erau vii și nu știau românește. Tanti Tuți vorbea însă bine, fără accent. Se molipsise de la soțul ei, Nenea Liviu, un nene cam urât. Și-i povestea mereu că, în tinerețe, fusese și ea slăbuță ca Luci, chiriașa lui Zagoni. S-a îngărășat după ce l-a născut pe Mirciulică și așa a rămas, dar îi plăcea și să mănânce. Îi punea lui Dinișor o porție mare de tăiței cu nucă și zahăr, încă aburind, apoi se servea la rândul ei, oftând de poftă.

Drăguliță era și Doamna Ana. Doamna Ana era bătrână, poate mai bătrână chiar și decât Baba Cloanța, după estimările fetiței. Nu putea fi altfel, de vreme ce fusese învățătoarea mamei. Doamna Ana era blândă, te saluta întotdeauna și nu trecea pe lângă copii ca pe lângă niște mobile uitate pe hol. Te întreba ce faci și cum e la grădiniță. Ba odată chiar se lungise la vorbă cu Dinișor, povestindu-i că, pe când Mica era în clasa a II-a, după o serbare, o găsisse, încă în costum popular, cu năsucul lipit de vitrina cofetăriei lui Schmidt. Se uita cu jind la prăjituri, dar n-avea bani să-și ia nici măcar câteva bomboane. l-a cumpărat ea, Ana, un carton cu două cremeșuri, să aibă și pentru acasă. Așa faci dacă ești drăguliță, faci cadouri. Și bucuri oamenii și nu te uiți la ei de sus dacă vezi că-s mici, mult mai mici decât tine.

Totuși, drăgulițul drăguliților era Domnul Roth. Înalt și drept ca un plop, avea păr și barbă albă, ca Moș Crăciun, și ochi mari de tot, albaștri. Doar că era slab și purta pălărie și baston întotdeauna. Când se întâlnea cu Dinișor și bunică-sa, o saluta mai întâi pe bătrână, cu „Săru'mâna, Doamnă Micula”, iar apoi pe ea, pe fetiță, cu „Servus, domnișoară mică”. Nimeni nu-i mai spunea așa și nimeni, când venea la ei în vizită, nu era mai ciudat ca Domnul Roth. Drăgulițul le călca pragul rar și își cerea întotdeauna voie să intre. Nu se așeza, ca toți ceilalți musafiri, la masa din bucătărie și nici nu se lăsa tratat cu o dulceață, o cafeluță sau o vișină. Trecea întotdeauna dincolo, în odaia de la stradă. Bunica îi aducea un taburet și-l poftea să se așeze în fața tabloului cu copila cu păr creț, rochiță albă și minge dungată. Se uita la ea preț de câteva minute, în tăcere, apoi se ridica, mulțumea gazdei și pleca. Domnul Roth avea față de sfânt. Nu pentru că era evreu, deși poate conta și asta. Și sfinții din icoanele de la Catedrală erau tot evrei și Iisus era și el evreu. Dinișor știa asta de la bunica.

Ce nu știa nici ea, și nici bătrâna, aveau să afle la mulți ani după ce drăgulițul murise. Tabloul cu fetița fusese cândva al lui și i-l vânduse Florianei Micula, vecina, într-o vreme când, după ce îi închiseseră comuniștii cabinetul de avocatură, era cam strâmtorat. Pe bani puțini îl dăduse și ridicase o singură pretenție, încă de la încheierea târgului: să fie lăsat să mai vadă, din când în când, pictura. La destulă vreme după dispariția Domnului Roth, în casa mare și veche din centrul orașului se aflase că portretul copilei în rochie albă o reprezenta pe unica lui fiică, Orly, care nu trăise decât șase ani...

3. Casa veche din centru

Câteodată, îi era dor de casa veche din centru, cu mirosurile și forfota ei. Strada Armata Poporului, numărul 5, chiar în spate la Astoria. De cum pășeai dincolo de poarta înaltă cu vopseaua crăpată și ochiurile de geam apărate de dantelăria neagră din fier forjat, intrai într-o altfel de lume. Cum înaintai pe sub bolta rotunjită, în mijlocul căreia atârna un lampadar cu lumină săracă, puteai s-o iei la stânga, pe scări, sau să te oprești în curtica pavată cu dale de piatră tocite, unde te întâmpina veranda soților Constantinescu, împrejmuită cu un gard mititel, vopsit în verde. Adăpostea o masă simplă de lemn și câteva scaune tip camping, acoperite de-un umbrar mare, dungat și ponosit, în alb și roșu. Aici își beau cafeleuța, în diminețile de vară, Tanti Țuți și Nenea Liviu, uneori întovărășiți de Mica, Ticu, Doamna Ardelean și, arareori, de colonel, un bărbat drept ca un băț și scump la vorbă, care fuma pipă. Prin geamul bucătăriei, năvăleau în fiecare zi alte mirosuri, mereu ispititoare: de gulaș (Tanti Țuți era ungueroaică), de langoș cu brânză liptoi și mărar, de prăjitură cu cremă, de cartofi franțuzești, de spanac cu chiftele. Tufele de gherghine albastre și roz, cu inflorescențe rotunde cât căpățânile de varză, n-aveau nici un alt parfum decât acela al pământului gras și umed de sub ele, în schimb ghivecele cu mușcate aromeau dulce și proaspăt, făcând concurență, primăvara, timidelor